

การบริหารจัดการหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย

The Management of The Public Debt of The Government of Thailand

มุนีเร้าะ เจ๊ะอูมา¹ และพินิจ ดวงจินดา^{2*}

Muniroh Jeh-auma¹ and Pinit Duangchinda^{2*}

บทคัดย่อ

หนี้สาธารณะเป็นสิ่งจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาที่มีฐานภาษีแคบและมีความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงบประมาณ ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 - 2553 ทำการวิเคราะห์โดยสมการถดถอย ผลการศึกษาพบว่า รายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคม และรายจ่ายประจำ มีผลต่อการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย และรายจ่ายด้านการบริการชุมชนและสังคม และรายจ่ายประจำ มีความสัมพันธ์ระดับสูง กับการบริหารเศรษฐกิจ การจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ และการจ่ายเงินเพื่อลงทุน ซึ่งชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับระบบคุ้มครองสังคม ระบบรัฐสวัสดิการ และการใช้จ่ายเพื่อการลงทุน การสร้างงานในระยะยาว ที่จะทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ: หนี้สาธารณะ ประเทศไทย

Abstract

Public debt is necessary for developing countries that narrow tax base and social and economic development. The study aims to determine factors affecting the public debt in Thailand. Secondary data from Bureau of the Budget during 2000 and 2010 are used regression analysis. The results show that expenditure of community and social service and routine expenditure have effect on Thai public debt. In addition, expenditure of community and social service, routine expenditure has highly correlated with in economic service, payment of loan and investment. It is implied that Thai government concern social protection systems, welfare state and long term of investment for production, service and creative jobs. Therefore, Thai public debt has useful social and economic development in Thailand.

Keywords: Public Debt, Thailand

บทนำ

หนี้สาธารณะมีความจำเป็นสำหรับประเทศที่มีฐานภาษีต่ำและประเทศที่มีความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ด้วยการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุนในระบบความคุ้มครองทางสังคม ระบบสวัสดิการ [1] เมื่อฐานะการเงินของรัฐบาลเกิดการขาดดุล รัฐบาลมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ในขณะที่ความต้องการใช้ปัจจัยทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีมาก การขาด

¹นิสิตปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

²อ.ดร., ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

* Corresponding author: email: dpinit@gmail.com, Tel. 074-311885-7 ext. 1802

แคลนเงินทุนเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เมื่อขาดดุลงบประมาณ รัฐบาลจะนำเงินทุนสำรองออกมาใช้ แต่การนำเงินทุนสำรองออกมาใช้มากเกินไปก็จะมีผลเสียต่อเสถียรภาพทางการคลัง มีผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนและความเชื่อมั่นจากต่างชาติที่มีต่อประเทศไทยได้ ดังนั้นรัฐบาลจึงจำเป็นต้องหา แนวทางแก้ปัญหา แนวทางหลักมี 2 วิธี คือ การเพิ่มภาษี และการกู้ยืมเงิน การกู้ยืมนั้นรัฐบาลสามารถทำได้จาก 2 แหล่ง คือ กู้ยืมจากภายในประเทศ และกู้ยืมจากต่างประเทศ แต่จะส่งผลให้รัฐบาลมีหนี้เพิ่มขึ้น การก่อหนี้จำเป็นต้องจะมีการบริหารหนี้สาธารณะที่เหมาะสมซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานบริหารหนี้และสาธารณะกระทรวงการคลัง ดังนั้นแม้ว่ารัฐบาลสามารถสร้างหนี้สาธารณะได้เพื่อมาลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนและรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอนาคต แต่ควรจะต้องทบทวนและควบคุมการใช้จ่ายในโครงการพิเศษที่ต้องใช้งบประมาณสูงเกินความจำเป็น เช่น นโยบายรับจำนำข้าว ที่มุ่งเน้นไปที่เกษตรกรที่ทำนาเป็นหลัก นโยบายรถคันแรกมุ่งเน้นไปที่ชนชั้นกลางที่มีกำลังซื้อรถในเมือง นโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ 300 บาทที่มุ่งเน้นไปที่ฐานเสียงแรงงานเป็นหลัก เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม

งบประมาณภาครัฐเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการตัดสินใจที่รัฐนำเสนอเจตนารมณ์ในการให้บริการนโยบายสาธารณะ แผนงานที่รัฐจะดำเนินการ วัตถุประสงค์และลำดับความสำคัญของแผนงาน ผลสำเร็จและผลผลิตที่จะได้รับจากการดำเนินงานเหล่านั้น [2] ดังนั้นเงินกู้ที่รัฐบาลจัดสรร จะต้องผ่านการประเมินรายได้และการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับที่คุ้มทุน มีความสามารถที่จะชำระคืนได้ ซึ่งการสร้างหนี้สาธารณะ ที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างฐานทางสังคมและเศรษฐกิจนั้น ย่อมไม่มีปัญหา แต่ถ้ามีการนำหนี้สาธารณะใช้จ่าย ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดปัญหา ซึ่งทำให้ขาดวินัยและความรับผิดชอบต่อทางการคลัง และอาจก่อให้เกิดวิกฤตหนี้สาธารณะกับประเทศได้ในอนาคต การศึกษาครั้งนี้ใช้งบประมาณรายจ่าย ซึ่งจำแนกเป็น 3 ประเด็น ประกอบด้วย ลักษณะรายจ่าย ลักษณะงาน และลักษณะเศรษฐกิจ ที่จะมีผลต่อการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลตามโครงสร้างงบประมาณรายจ่าย [3]

วิธีการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่กำหนดการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย ใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลา (Time-series data) ตั้งแต่ พ.ศ.2544 - 2553 สืบค้นข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงการคลัง สำนักงานงบประมาณ ศึกษาความสัมพันธ์ในรูปสมการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ใช้กระบวนการทางด้านเศรษฐมิติทดสอบปัญหาพหุสหสัมพันธ์ (Multicollinearity) ปัญหาความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์ข้ามเวลา (Autocorrelation) ทดสอบยูนิทรูท (Unit root test) เพื่อทดสอบความนิ่งของข้อมูลแล้วจึงทำการทดสอบโคอินทิเกรชัน (Cointegration) เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว สำหรับระยะสั้นหาความสัมพันธ์โดยใช้แบบจำลองเออร์เรอร์คอร์เรคชัน (error-correction model) ผลการทดสอบพบว่าตัวแปรทุกตัวมี order of integration เดียวกัน ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระยะยาว และตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในแบบจำลองมีการปรับตัวระยะสั้น

ตารางที่ 1 งบประมาณรายจ่าย

งบประมาณรายจ่าย		(หน่วย : ล้านบาท)
ลักษณะรายจ่าย	ลักษณะงาน	ลักษณะเศรษฐกิจ
งบบุคลากร (X ₁)	การบริหารงานทั่วไป (X ₅)	รายจ่ายเงินลงทุน (X ₉)
งบดำเนินงาน (X ₂)	การบริการชุมชนและสังคม (X ₆)	รายจ่ายประจำ (X ₁₀)
งบเงินอุดหนุน (X ₃)	การบริหารเศรษฐกิจ (X ₇)	รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ (X ₁₁)
งบรายจ่ายอื่น (X ₄)	อื่น ๆ (X ₈)	รายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลัง (X ₁₂)

ปัจจัยที่ได้นำมาใช้ในการศึกษาประกอบด้วย Public Debt คือ จำนวนหนี้สาธารณะคงค้างของรัฐบาล เป็นตัวแปรตาม ส่วนตัวแปรอิสระเป็นงบประมาณรายจ่าย จำแนก 3 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะรายจ่าย 2) ลักษณะงาน และ 3) ลักษณะเศรษฐกิจ ดังรายละเอียดตารางที่ 1

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

Model 1 ปัจจัยการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย จำแนกตามลักษณะรายจ่าย

$$\text{Public Debt} = f(\text{งบบุคลากร, งบดำเนินงาน, งบลงทุน, งบเงินอุดหนุน, งบรายจ่ายอื่น}) \dots\dots\dots (1)$$

จากการทดสอบ พบว่า ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544 - 2553 นั้น งบประมาณรายจ่ายที่จำแนกตามลักษณะรายจ่าย ซึ่งประกอบด้วย งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น ไม่มีอิทธิพลต่อการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล (Model ที่ 1) ซึ่ง จักรกฤษณ์ พาราพันธกุล [4] ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการโครงการลงทุนภาครัฐในแต่ละปีจะมีแผนการกู้เงินทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โครงการลงทุนของภาครัฐเหล่านี้เป็นเงินกู้ยืมจากงบประมาณปกติ แต่อาจจะมีส่วนหนึ่งที่อยู่ตามแผนในงบประมาณปกติของภาครัฐ และจะมีเงินบางส่วนที่ไม่สามารถจะหาได้จากงบประมาณปกติ ซึ่งมีความจำเป็นต้องกู้ยืม อย่างไรก็ตามในขณะนี้ได้มีการพัฒนารูปแบบการลงทุนใหม่ขึ้น คือ การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเรียกว่า Public Private Partnership: PPP ซึ่งเป็นรูปแบบที่เข้ามามีบทบาทและเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ [5] และพบว่าผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ Adolf Wagner [6] เกี่ยวกับการขยายบทบาทของรัฐบาล ที่ได้กล่าวว่า หน้าที่ต่าง ๆ ที่รัฐบาลเคยปฏิบัติ เช่นการป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน และการจัดระเบียบของสังคมนั้น จะมีการขยายขอบเขตของการทำงานกว้างขวางขึ้นมากขึ้น ประกอบกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ความสลับซับซ้อนที่มีขึ้นมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการบริหารต่าง ๆ เหล่านี้จะมีราคาสูงขึ้น ทำให้การใช้จ่ายของรัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่างบรายจ่ายของรัฐบาลมีผลต่อการบริหารจัดการหนี้สาธารณะของรัฐบาล

Model 2 ปัจจัยการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย จำแนกตามลักษณะงาน โดยกำหนดให้ Y คือ Public Debt และ X₆ คือ

การบริการชุมชนและสังคม

$$Y = 1,579,995.662 + 3.119X_6 \dots\dots\dots(2)$$

(553300.1) (0.945635)

(2.855586) (3.298517)

R² = 0.576276, **R²** = 0.523310

F-stat = 10.88021, Prob. (F) = 0.010883

จากแบบจำลองที่ 2 (Model 2) งบประมาณรายจ่าย ที่จำแนกตามลักษณะงาน ผลการศึกษาพบว่า การบริการชุมชนและสังคม (X_6) มีผลต่อการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2553 อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05 ซึ่งการจัดสรรเงินงบประมาณของรัฐบาลในด้านการบริการชุมชนและสังคมจะเน้นเรื่อง การศึกษา การสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ การเคหะชุมชน การศาสนา วัฒนธรรมและนันทนาการ สอดคล้องกับแนวคิดการประหยัดต้นทุน โดยใช้เทคนิคทางเศรษฐศาสตร์ พบว่าในการวิเคราะห์โครงการผลิตบริการสาธารณะของรัฐบาลนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดสรรเงินงบประมาณ ลงในโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลวางแผน ซึ่งในบางกรณีอาจจะวิเคราะห์ผลประโยชน์หรือผลตอบแทนของโครงการในรูปของการประหยัดต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายของสังคมในด้านอื่นเช่นโครงการสาธารณสุขชุมชน ช่วยให้ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างถูกสุขลักษณะ ทำให้ประชาชนเจ็บป่วยน้อยลง และทำให้รัฐบาลสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาลที่ต้องให้บริการแก่ประชาชน เป็นต้น [6] อีกตัวอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะพิจารณาได้จากผลประโยชน์ของการจัดบริการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาล ทำให้ประชาชนมีความรู้ที่เพิ่มขึ้น สามารถทำงานและหารายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ปัญหาอาชญากรรมน้อยลง และช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายทางการรักษาความสงบภายในของรัฐบาล จะเห็นได้ว่างบประมาณเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งส่งผลต่อการบริหารงานของรัฐบาลในส่วนของแผนการคลังในการวางแผนงบประมาณรายจ่ายสามารถสะท้อนให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐในการก่อหนี้สาธารณะ โดยการกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่ายตามงบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรไว้ [2]

Model 3 ปัจจัยการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย จำแนกตามลักษณะเศรษฐกิจ กำหนดให้ Y คือ Public Debt และ X_{10} คือ รายจ่ายประจำ

$$Y = 1,445,323.946 + 1.883X_{10} \dots\dots\dots(3)$$

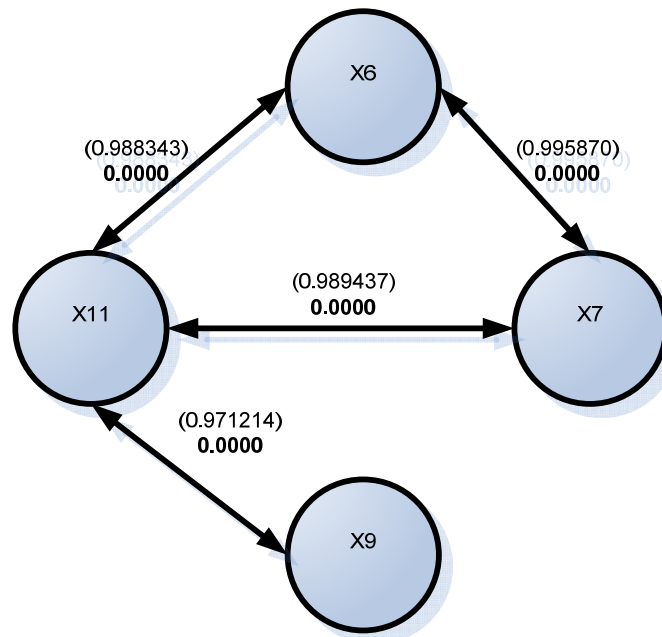
(537317.5) (0.516139)

(2.689888) (3.648192)

$R^2 = 0.624577$, $R^2 = 0.577649$

F-stat = 13.30931, Prob. (F) = 0.006511

จากแบบจำลองที่ 3 (Model 3) รายจ่ายตามลักษณะเศรษฐกิจ ประเภทรายจ่ายประจำ (X_{10}) มีผลต่อการบริหารจัดการหนี้สาธารณะของรัฐบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2553 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ สมชัย จิตสุชน [7] พบว่าการประมาณการแนวโน้มหนี้สาธารณะโดยการคำนวณภายใต้เงื่อนไข ความสามารถในการควบคุมรายจ่ายประจำที่ระดับการขยายตัวร้อยละ 7 และ 10 (อัตราการขยายตัวในอดีตระหว่างปี 2533 – 2556 คือ ร้อยละ 9.7) แสดงให้เห็นว่าอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นของงบรายจ่ายประจำมีผลต่อการบริหารจัดการหนี้สาธารณะหรือการก่อหนี้ของรัฐบาลและสอดคล้องกับนันทพร เมธาคุณวุฒิ [8] กล่าวว่า ในภาวะเศรษฐกิจปกติ การคลังไทยมีโครงสร้างขาดดุลโดยพื้นฐาน นั่นคือ รายจ่ายประจำสูงใกล้เคียงรายได้ รายจ่ายลงทุนต้องกู้ทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ แสดงว่ามีผลต่อหนี้สาธารณะ และการศึกษายังมีความสอดคล้อง วุฒิพงศ์ จิตตั้งสกุล [9] พบว่า จากการบริหารรายจ่ายในด้านโครงสร้างงบประมาณรายจ่าย ซึ่งได้มีการจัดสรรรายจ่ายประจำร้อยละ 70 ถึง 85 อาทิเช่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 งบประมาณเท่ากับ 1,951,700 ล้านบาท เป็นงบประมาณรายจ่ายประจำในวงเงิน 1,411,382 ล้านบาท มีสัดส่วนต่องบประมาณเท่ากับร้อยละ 72.3 เป็นการเน้นด้าน การบริโภค ซึ่งใช้วงเงินงบประมาณมากกว่ารายจ่ายเงินลงทุน รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้และรายจ่ายเพื่อชดใช้เงินคงคลังที่เป็นไปตามโครงสร้างแผนงานของงบประมาณรายจ่าย แสดงให้เห็นว่างบประมาณรายจ่ายในด้านรายจ่ายประจำมีผลต่อหนี้สาธารณะ

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์งบประมาณรายจ่าย ระหว่างตัวแปรตามลักษณะรายจ่าย ลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ
กำหนดให้: ตัวเลขในวงเล็บ (...) แทน ระดับความสัมพันธ์ และ 0.0000 แทน ค่า Significant

จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2544-2553 เมื่อพิจารณาพบว่า แบบจำลองที่ 2 และ 3 งบประมาณรายจ่ายที่ส่งผลกระทบต่อหนี้สาธารณะ คือ การบริการชุมชนและสังคม (X_6) และรายจ่ายประจำ (X_{10}) มีผลต่อการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์งบประมาณรายจ่าย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ของงบประมาณในกลุ่มลักษณะงาน คือ งบการบริการชุมชนและสังคม (X_6) และ การบริหารเศรษฐกิจ (X_7) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่สูงมาก อีกทั้ง งบรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ (X_{11}) มีความสัมพันธ์กับรายจ่ายเงินลงทุน (X_9) ที่อยู่ในกลุ่มลักษณะเศรษฐกิจ อยู่ในระดับสูงมากเช่นกัน และที่สำคัญผลศึกษายังพบว่า งบรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ (X_{11}) มีความสัมพันธ์กับ งบการบริการชุมชนและสังคม (X_6) และ การบริหารเศรษฐกิจ (X_7) มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่สูงด้วย ซึ่งเป็นการยืนยันให้เห็นว่า การก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลที่เกิดจากรายจ่ายตามลักษณะงานเพื่อการบริการชุมชนและสังคม (X_6) นั้น ยังนำไปสู่ การบริหารเศรษฐกิจ (X_7) รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ (X_{11}) และรายจ่ายเงินลงทุน (X_9) อีกด้วย (ภาพที่ 1)

ข้อมูลในปีงบประมาณ 2553 รายจ่ายประจำเท่ากับ 1,700,000 ล้านบาท ซึ่งมากกว่างบการบริการชุมชนและสังคม ทำให้รายจ่ายประจำ ส่งผลกระทบต่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลสอดคล้องกับ สำนักงบประมาณ [3] ที่แสดงให้เห็นว่ารายจ่ายประจำ ได้จำแนกเป็นรายจ่ายเพื่อการพัฒนาจำนวน 897,851.5 ล้านบาท เป็นงบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรให้แก่ผลิต/โครงการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและผลผลิตหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์และการดำเนินงานสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่วนงบประมาณรายจ่ายที่เหลืออีกจำนวน 802,148.5 ล้านบาทนั้นเป็นรายจ่ายสำหรับดำเนินงานตามปกติ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่กำหนดการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย ระหว่างปีงบประมาณ 2543 - 2553 ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการใช้จ่าย ในงบบุคคลกร งบดำเนินงาน งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น ไม่มีผลต่อการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล ส่วนการใช้จ่ายเพื่อการบริการชุมชนและสังคม และรายจ่ายประจำ มีผลต่อการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล ซึ่งผลการศึกษายังชี้ให้เห็นอีกว่า การใช้จ่ายเพื่อการบริการชุมชนและสังคม มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับ การบริหารเศรษฐกิจ การจ่ายชำระคืนเงินกู้ และการจ่ายเงินเพื่อลงทุน หรือ แม้กระทั่งรายจ่ายประจำนั้นยังมีสัดส่วนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระดับที่สูงเช่นกัน จากผลการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาล มีความสำคัญกับเรื่อง เศรษฐกิจ สังคมและชุมชน ซึ่งเป็นการลงทุนที่มีความคุ้มค่า ที่จะนำไปสู่จัดการหนี้สาธารณะมีประสิทธิภาพในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- [1] สมชัย จิตสุชน. (2556). **การบริหารหนี้สาธารณะสิ่งทีรัฐบาลและประชาชนควรเข้าใจ**. TDRI สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2557, จาก <http://www.prachatai.com/>.
- [2] วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2556). **บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง ระบบงบประมาณและการจัดการแบบมุ่งผลสำเร็จในภาครัฐ**. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2557, จาก <http://www.kpi.ac.th/>.
- [3] สำนักงบประมาณ. (2553). **งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2553**. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2557, จาก <http://www.bb.go.th/>.
- [4] จักรกฤษฏ์ พาราพันธกุล. (2553). **หนี้เพื่อชาติ:วารสารหนี้สาธารณะ**. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2557, จาก <http://www.pdmo.go.th>.
- [5] คงขวัญ ศิลลา. (2553). **ความร่วมมือภาครัฐ-ภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP) : นวัตกรรมการคลังแห่งอนาคต**. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. 26 ตุลาคม 2553.
- [6] มานิตย์ ผิวขาว. (2553). **รายจ่ายของรัฐบาล**. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2557, จาก <http://www2.nkc.kku.ac.th/>.
- [7] สมชัย จิตสุชน. (2556). **ประมาณการเศรษฐกิจปี 2556 และแนวโน้มหนี้สาธารณะ 2556-2560**. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2557, จาก <http://www.tdri.or.th/>.
- [8] นันทพร เมธาคุณวุฒิ. (2556). **การบริหารหนี้สาธารณะ**. สืบค้นเมื่อ 9 มีนาคม 2557, จาก <http://www.tdri.or.th/>.
- [9] วุฒิพงศ์ จิตตั้งสกุล. (2556). **การบริหารรายได้รายจ่ายของรัฐบาล**. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2557, จาก <http://www.bot.or.th/>.